

RÁMEC POMOCI OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ

V situacích, kdy pracujeme s člověkem, který se stal obětí trestného činu, respektujeme základní pravidla:

1. V počátku pracujeme s příběhem v takové formě, jak ho sděluje klient. Ověřování faktů je věcí policie.
2. Umožníme ventilaci, necháme klienta vyprávět.
3. Poskytujeme přátelskou podporu, ptáme se po tom, co nyní klient potřebuje, co ho přivádí k nám (pokud není pozván naší organizací).
4. Neptáme se na detaily příběhu, spíše na pocity, reakce a problémy klienta.
5. Vyjadřujeme účast, empatii.
6. Snažíme se nenechat se fascinovat příběhem (věty typu „to je hrozné...“, „jak to bylo dál...“, nepatří do této situace).
7. Ptáme se po zdraví, obtížích, v případě potřeby doporučíme lékařskou péči.
8. Máme na paměti právní rozměr pomoci, odkazujeme na organizace poskytující právní pomoc
9. Zjišťujeme, zda někdo v okolí také nepotřebuje pomoc.
10. Důležité je řídit se přáním oběti (v rámci reálných možností). Nevnučujeme svou představu o dalším postupu.

Další informace a pomoc Vám ochotně poskytnou:

Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů se řídí principy bezplatnosti, diskrétnosti, nestrannosti, nezávislosti a respektu.

Více informací naleznete také na

www.obcanskeporadny.cz/obeti

PROJEKT „SPECIÁLNIZOVANÉ KOMPLEXNÍ PORADENSTVÍ OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ“ REALIZUJE ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN VE SPOLUPRÁCI S PROBAČNÍ A MEDIÁČNÍ SLUŽBOU ČR

BLÍZCÍ OBĚTI TRESTNÉHO ČINU

VIKTIMIZACE

Viktimizací se rozumí proces poškozování a způsobování újmy, ve kterém se z jedince stává oběť trestného činu. Rozlišujeme tři fáze viktimizace – jde o významné rozlišení z hlediska kontaktu s obětí:

1. **Primární viktimizace** je způsobena samotným trestným činem.
2. **Sekundární viktimizace** vzniká reakcí okolí oběti. Za významné považujeme reakce ze strany:

- a) blízkých obětí, zejména partnera a rodičů
- b) institucí, které jsou v kontaktu s obětí v rámci průběhu vyšetřování
- c) zdravotnických zařízení, center psychosociální pomoci

3. **Terciální viktimizace** souvisí s psychologickou reakcí na újmu způsobenou trestným činem. Jedinec se vydává na kariéru oběti, mění svůj dosavadní životní styl, není schopen se vyrovnat s traumatickou zkušeností. Nasedá na zvláštnosti osobnosti daného člověka.

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

REAKCE NA STRES:

Významné je, jak oběť hodnotí své chování při samotném činu. Obecně platí, že oběť hodnotí negativně pasivní reakci. Vyčítá si, že se nebránila, prožívá pocity viny.

Bohužel ji v tom často podpoří okolí nevhodnými otázkami typu „proč jste nekřičela?“, „proč jste se nebránil?“ apod. Pasivní reakce vyplývá z reakce na stres – typ ustrnutí. Je instinktivní a nesouvisí s fyzickou silou. Nelze říci, že obranná reakce je efektivnější, přesto ji oběť i okolí může považovat za vhodnější.

Sekundární viktimizace – průběh v období po spáchání trestného činu

Zde uvádíme klíčová období, kdy je oběť zejména ohrožena sekundární viktimizací. Poradci musí věnovat pozornost reakcím okolí oběti v těchto stádiích po trestném činu:

1. Bezprostředně po činu:

- oběť se rozhoduje, zda podá trestní oznámení
- kontaktuje zdravotnické zařízení, psychologa, psychiatra, krizové služby
- rodina a blízcí se dozvídají o trestném činu
- zvažuje pracovní neschopnost, absenci ve škole apod.

Doporučení pro blízké osoby:

- podporujte oběť v kontaktu s lékařem, psychosociálním centrem pro oběti trestných činů
- vysvětlete důvody, proč podat trestní oznámení nenaléhejte však na jeho podání
- ptejte se oběti na dobu po činu – co bude dělat bezprostředně po činu
- naslouchejte, podporujte přirozenou pomoc okolí oběti
- v případě potřeby a přání oběti ji směřujte na odbornou krizovou pomoc

2. Průběh vyšetřování:

- **policie:** vysvětlujeme oběti, že úkolem policie je sběr důkazů, výslech není namířen proti ní
- poučujeme o právech v průběhu vyšetřování, doporučíme advokáta, zmocněnce
- může se projevit psychická reakce – doporučíme návštěvu odborníka

3. Hlavní líčení:

- obavy pramení ze setkání s pachatelem či jeho rodinou
- z průběhu líčení, ze způsobu kladení otázek
- z výsledků líčení

4. Propuštění pachatele

PROŽÍVÁNÍ OBĚTI

Trestný čin sám způsobuje oběti újmu primární:

- a) fyzickou
- b) finanční
- c) emocionální, psychickou – ztrátu pocitu bezpečí, narušení intimity

V průběhu sekundární viktimizace vznikají další újmy oběti:

- a) pocit nespravedlnosti
- b) pocit nedůstojnosti, pošpinění
- c) pocit izolace pramenící z pocitu, že nikdo nemůže porozumět pocitům oběti

Prožívání újmy prochází třemi stádii:

1. fáze šoku
2. fáze reakce, nastupující adaptace
3. fáze adaptace, nové životní orientace

Reakce člověka na mimořádnou situaci je zcela individuální. Nelze ji měřit závažností zranění či mechanismem násilí.

Obecně lze říci, že v mimořádné situaci, a tou napadení bezpochyby je, se člověk může chovat jakkoliv a je to považováno za přirozenou reakci. Interpretace chování oběti často spouští viktimizaci.

PŘEHLED MÝTŮ O CHOVÁNÍ OBĚTI:

chová se, jako by se nic nestalo	→ vymýšlí si, čin se nestal, lže
nevzpomíná si na určité události	→ zatajuje důkazy
nestěžuje si na újmu	→ čin na ní nezanechal následky, není třeba jí pomáhat
neví si rady	→ je potřeba rozhodnout za ni
je nemocná	→ vyžaduje režim nemocného, klid, izolaci, léky

Kontakt nám umožní sledovat neverbální projevy klienta, posoudit jeho aktuální stav, úroveň péče o sebe, viditelná poranění.

Také on má možnost kontaktu s „živým člověkem“, který vyjadřuje emoce jako reakci na klientovo trápení.